

УДК [821.161.2.09(092)+821.162.1.09(092)]:94(477.83-21)»18/19»
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-42>

Оксана ЯВОРСЬКА,

orcid.org/0000-0002-2663-8278

старший викладач кафедри зарубіжної літератури та полоністики
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *yavoroks@gmail.com*

УРБАНИСТИЧНІ ЛОКУСИ ДРОГОБИЧА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. У ПРОЗІ ІВАНА ФРАНКА ТА СТАНІСЛАВА МЮЛЛЕРА

У статті представлено й зроблено спробу аналізу і порівняння урбаністичних локусів Дрогобича другої половини ХІХ – початку ХХ ст. у творах українського письменника Івана Франка «Спомини з моїх гімназійних часів», «Борислав сміється», «Перехресні стежки» та в романі польського письменника Станіслава Антонія Мюллера «Henryk Flis». З'ясовано, що у творах обох письменників багато представлено конкретні міські локуси Дрогобича зламу ХІХ–ХХ століть, які разом утворюють топос міста, формують його просторову організацію та визначають систему гуманітарних цінностей і атрибутивних символів, забезпечують тяглість традицій і менталітет містян. У художній прозі українського письменника Івана Франка, як і в польського письменника Станіслава Антонія Мюллера, чітко простежується відображення організації міського простору Дрогобича та його поступової зміни, викликані процесом індустріалізації, спричиненої відкриттям неподалік багатих родовищ нафти. У топоси того самого міста в обох письменників почасти вписані ті самі міські локуси, як от гостинець, міська вулиця, ринок, костел чи парк, проте в кожного з авторів вони по-різному сприймаються головними героями. Визначено роль цих локусів у просторовій організації міста і в житті містян. Показано, що у творах обох письменників місто представлено панорамно, з перспективи руху, з застосуванням усіх чуттєвих деталей, серед яких найбільш численними є візуальні та звукові. Це дозволяє героям цих творів сприймати місто як живий організм, що росте й розвивається, по-своєму впливаючи як на життя кожного з них, так на життя містян загалом. У романі Станіслава Мюллера домінує відтворення міста згори: з сидіння брички, з вікна, з перспективи лету птаха, що символізує зверхнє ставлення представника польської інтелігенції до простих містян. Натомість в аналізованих творах Івана Франка місто здебільшого відтворене з перспективи пішої ходи, що дозволяє героєві краще пізнати його зсередини. Доведено, що художнє переосмислення простору міста та його впливу на долю літературних героїв дає змогу розглянути творчість обох письменників у контексті літератури урбанізму.

Ключові слова: Станіслав Мюллер, Іван Франко, урбанізм, топос міста, локус міста.

Oksana YAVORSKA,

orcid.org/0000-0002-2663-8278

Senior Lecturer at the Department of Foreign Literature and Polonistics
Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *yavoroks@gmail.com*

URBAN LOCIS OF DROHOBYCH IN THE SECOND HALF OF THE XIX – EARLY XX CENTURIES IN THE PROSE OF IVAN FRANK AND STANISLAV MUELLER

The article presents and attempts to analyze and compare the urban loci of Drohobych in the second half of the 19th and early 20th centuries. in the works of the Ukrainian writer Ivan Franko “Memories from my high school days”, “Borislav Laughs”, “Crossroads” and in the novel “Henryk Flis” by the Polish writer Stanislaw Antony Müller. It was found that in the works of both writers there are many specific urban loci of Drohobych at the turn of the 19th–20th centuries, which together form the topos of the city, shape its spatial organization and determine the system of humanitarian values and attribute symbols, ensure the durability of traditions and the mentality of the townspeople. In the fiction of the Ukrainian writer Ivan Franko, as well as in the work of the Polish writer Stanislaw Antony Müller, the organization of the urban space of Drohobych and its gradual changes caused by the process of industrialization caused by the discovery of rich oil fields nearby can be clearly traced. In the topos of the same city, the same urban loci are partly inscribed in both writers, such as an inn, a city street, a market, a church, or a park, but in each of the authors they are perceived differently by the main characters. The role of these loci in the spatial organization of the city and in the life of the citizens is determined. It is shown that in the works of both writers, the city is presented panoramically, from the perspective of movement, with the use of all sensory details, among which the most numerous are visual and sound. This allows the heroes of these works to perceive the city as a living organism that grows and develops, influencing in its own way both the life of each of them and the life of the townspeople in general. Stanislaw Müller’s novel is dominated by the reproduction of the city from above: from the seat of a carriage, from a window, from the perspective of a bird in flight, which symbolizes the superior attitude of a representative of the Polish intelligentsia towards ordinary citizens. Instead, in the analyzed works of Ivan Franko, the city is mostly reproduced from the perspective of walking, which allows the hero to get to know it better from the inside. It is proved that the artistic reinterpretation of the city space and its influence on the fate of literary heroes makes it possible to consider the work of both writers in the context of the literature of urbanism.

Key words: Stanislaw Müller, Ivan Franko, urbanism, topos of the city, locus of the city.

Дрогобич – одне з небагатьох галицьких міст, багато й різнопланово представлене у світовій літературі письменниками, які народилися в цьому місті чи певний час у ньому вчилися, працювали і проживали. Як і в інших містах давньої імперії Габсбургів, у Дрогобич на зламі ХІХ–ХХ століть населяли люди різних національностей, зокрема української, польської та єврейської, кожна з яких формувала у місті свою еліту, творила свою самобутню культуру й літературу, у тому числі літературу про саме місто.

В українській літературі найбільш відомий Дрогобич Івана Франка, який називав це місто «своїм кутом», тому й Дрогобич справедливо називають містом Івана Франка. З біографії письменника випливає, що це, мабуть, перше місто, яке він підкорив – спочатку будучи учнем вищої реальної школи імені Франца Йосифа, згодом як активний громадський діяч і надзвичайно талановита особистість. Тут започаткував свою знамениту бібліотеку, познайомився з багатьма впливовими на той час і в майбутньому українцями, поляками та євреями. Саме в Дрогобичі Іван Франко почав формуватися як письменник і громадський та політичний діяч, тому й не дивно, що у його творчості місто представлене в різних аспектах, насамперед у соціально-економічному, національно-культурному, політично-освітньому тощо. За підрахунками дослідників, Франко прямо чи опосередковано описує Дрогобич у майже трьох десятках праць: поетичних, художньо-літературних, літературно-критичних тощо (Галик, 2017: 38).

Про Дрогобич тієї ж доби написав свій єдиний виданий друком художній твір маловідомий польський письменник Станіслав Антоній Мюллер, який також частину свого молодого життя провів у Дрогобичі, спочатку гостюючи тут у матері (з 1900 р.), а згодом працюючи як адвокат (з 1903 р.). Дія його двотомного роману «Генрих Фліс» про життя молодого польського адвоката у провінційному місті відбувається саме в Дрогобичі до першої світової війни, охопленому нафтовою лихоманкою та початком індустріалізації.

Постановка проблеми. Художнє переосмислення простору міста та його впливу на долю літературних героїв дає змогу розглянути творчість обох письменників у контексті літератури урбанізму. У творах обох письменників багато представлено конкретні міські локуси Дрогобича зламу ХІХ–ХХ століть, які разом утворюють топос міста, формують його просторову організацію та визначають систему гуманітарних цінностей і атрибутивних символів, забезпечують тяглість традицій і менталітет містян.

На відміну від літературного міста Івана Франка, ґрунтовно дослідженого в українському літературознавстві, місто Мюллера, як і сама постать письменника, для польських, а тим більше українських літературознавців наразі залишається маловідомою. Немає й літературознавчої розвідки про зіставлення й порівняння дрогобицьких міських локусів у творчості Івана Франка та Станіслава Антонія Мюллера, що й зумовило **актуальність даної розвідки.**

У статті поставлено за мету розглянути окремі урбаністичні локуси Дрогобича другої половини ХІХ – початку ХХ ст. у художньо-літературній спадщині Івана Франка, зокрема у творі «Спомини з моїх гімназійних часів», романах «Борислав сміється» (1881) та «Перехресні стежки» (1900), визначити роль цих локусів у просторовій організації міста і в житті містян та порівняти їх з дрогобицькими міськими локусами в романі польського письменника Станіслава Антонія Мюллера «Генрих Фліс» (1908).

Іван Франко та Станіслав Мюллер, проживаючи певний час у Дрогобичі, стали свідками того, як промисловий розвиток міста, викликаний відкриттям великих нафтових родовищ, поступово почав впливати на його інфраструктуру й забудову, а отже, й на щоденне життя дрогобичан. Те, як змінювався вигляд самого міста і спосіб життя у ньому представників різних соціальних і національних груп обидва письменники відобразили у своїх художніх творах.

Наприклад, у «Споминах з моїх гімназійних часів» Іван Франко описує місто другої половини ХІХ ст., ще до початку т.зв. «нафтового буму»: *«В часі моїх гімназіяльних студій Дрогобич був містом, дуже багатим на негативні прикмети. Почислити, чого там не було, – вийде дуже довгий реєстр. Не було ані одної порядної кав'ярні, ані реставрації, ані одної публічної бібліотеки, ані одного освітнього товариства, ані одного зібрання чи то з політичною, чи з освітньою метою. Не було майже нічого того, що характеризує хоч наполовину європейське місто. Не було навіть води, крім домашньої соленої, якої посторонні люди не могли пити. Більшість вулиць без тротуарів та без освітлення, а широко розкинені передмістя, особливо Задвірне, Завізне та Віїтівська Гора, були собі прості села з солом'яними стріхами, огорожені плотами, з захованням зовсім сільського характеру. Залізницю з Дрогобича до Стрия побудовано, коли я був у сьомім гімназіяльнім; до того часу Дрогобич був собі «вільним королівським містом», вільним, невважаючи на свою нормальну школу та гімназію, від усього,*

що пахло цивілізацією та інтенсивнішим духовим життям» (Франко, 1978: 316).

Таке сатирично забарвлене представлення міста мало цілком реалістичне підґрунтя, оскільки на той час воно й справді було у занепаді. Прибутки, які колись дрогобичани мали з видобутку солі, минулися через те, що австрійська влада запровадила монополію на солеваріння. За твердженням історика Леоніда Тимошенка, станом на 1869 р. у Дрогобичі налічувалось 16 тисяч 880 мешканців (з них 3931 римо-католицького обряду, 4844 греко-католицького обряду, 8055 мойсеєвої віри, 15 протестантів) і було всього 1816 будинків, а економічне життя міста дещо поживавилось лише після 1872 року, коли Дрогобич з'єднала залізницею з Бориславом і Стриєм та після спорудження заводу для переробки озокериту, парафіну та нафти, парового млина, 4 цегельні, 2 шкіряних та інших промислових підприємств (Тимошенко, 2007).

Поява у просторі міста цих об'єктів дещо змінила структуру його населення, але спочатку мало впливала на загальний вигляд Дрогобича і стиль життя містян. Це прочитується в змалюванні міста Іваном Франком у романі «Борислав сміється»: *«В церкві святої Трійці, попри котру переходив, дяки гриміли хвалу божу. А на против церкви, на нужденнім дрогобичькїм бруку, попід муром, сиділи купами ріпники в просяклих нафтою сорочках та подертих кахтанах, ждучи, аж скінчиться хвала божа, щоб відтак рушити до Борислава. Деякі хрестилися та шептали «отченаші», другі дрімали на сонячній спеці, інші знов держали в руках десятикрейцарові хлібєнта і цибулю і їли, кусаючи з цілого, некраяного хліба. Бенедьо не задержувався коло церкви, не дожидався кінця хвали божої... Але немало здивувався Бенедьо, коли, вийшовши за місто, побачив, що як далеко тяглася дорога, всюди по ній мріли купки ріпників, звільна поступаючи серед туманів пороху. Ті не ждали кінця хвали божої, а спішать, щоб залучити деяку роботу. Хліб видно у кожного в брудній полотняній торбі; у деяких з торби висувалися зелені пера молоді цибулі...»* (Франко, 1978: 302–303).

У наведеному фрагменті Іван Франко вказав на дуже прикметні для міського простору тогочасного Дрогобича елементи: *«нуждений дрогобичький брук»* на ринковій площі, Бориславський тракт *«серед туманів пороху»*, ріпників *«в просяклих нафтою сорочках та подертих кахтанах»* та ще один, на перший погляд незначний елемент – *«зелені пера молоді цибулі»*. Ці локуси підкреслюють бідність і занедбаність міста та умови життя і праці як самих дрогобичан, котрі жили з городництва, особливо з вирощування цибулі на східних

передмістях, так і тих, хто приходив на роботу до Дрогобича й Борислава з навколишніх сіл.

На невідповідність міської забудови та занедбаність міста на початку ХХ ст. вказує у своєму романі й Станіслав Мюллер. Як один з представників літератури Молодої Польщі, письменник відтворив чуже йому провінційне місто, зобразивши його огидним і небезпечним для людини простором існування. Як у Франка, локус гостинця Мюллера має виразні натуралістичні риси: неприємні форми, кольори й запахи. Щоправда, у польського автора замість *«туманів пороху»* в спекотні літні дні змальовано всюдиусуще болото галицької осені. На відміну від Франкового Бенедя Синиці, помічника муляра, який споглядає місто, йдучи ринковою площею, герой-оповідач Мюллера, молодий адвокат Генрих Фліс, знайомиться з містом, їдучи двоколісною брочкою, «дриндою»: *«А дринда й далі волочилася, минаючи низькі, вимоклі в болоті й на дощі передміські халуни, неохайні, з малими кривими шибками, вгрузлими в замклі призьби, прокурені смердючим запахом застоюного диму, тухлістю і вогкістю. По сплюндрованих городніх грядках, по гидких купах сміття, по гноївках, переповнених дощівкою, що виливалася з берегів під позападалі в землю пороги, ліниво снували пересичені ворони та круки»* (Muller, 1976: 10). Це теж важлива деталь, яка вказує з одного боку на недоступність транспорту для простих заробітчан, що змушені ходити пішки, а з іншого – на брак міського транспорту, яким би могли користуватися заможніші мешканці чи гості.

Якщо порівнювати урбаністичні локуси Дрогобича в прозі українського та польського письменників, то особливу увагу, на нашу думку, слід звернути на урбаністичний простір Дрогобича у соціально-психологічному романі Івана Франка «Перехресні стежки», у якому письменник змалював життя молоді української інтелігенції та її стосунки з простим народом. Саме цей твір Франка тематикою та проблематикою найбільш близький до роману Мюллера. Розповідь в обох романах ведеться в основному від третьої особи, однак часто позиції автора – героя – оповідача накладаються, а в ліричних відступах чітко простежується авторська позиція.

Написаний майже двадцять років після «Борислав сміється» і на вісім років раніше, ніж роман Станіслава Мюллера, роман Франка «Перехресні стежки» виразно презентує, як змінилося місто і його сприйняття саме у свідомості української частини населення. Треба зауважити, що дослідники творчості Каменяра неоднозначно визначали місце дії цього роману. Як зазначає Олег Баган,

висловлювалися думки, що Франко зобразив у романі чи то Станіславів (нинішній Івано-Франківськ), чи то Коломию, чи то Стрий. Щодо Стрия, то головним аргументом була особа Євгена Олесницького (1860–1917), прототипа головного героя твору – Євгенія Рафаловича (Баган, 2016: 37). Однак уважне прочитання роману й аналіз конкретних описів, зображених міських локусів, яких Франко відтворив у романі чимало, підводить до думки, що події «Перехресних стежок» відбуваються саме в Дрогобичі. На сторінках цього твору письменник згадує такі деталі дрогобицького урбаністичного простору як малий і великий ринок, вузьку вулицю, міський парк, ратушу з годинником, костел і сквер навколо нього (планти), корзо, міст через річку на околиці Вигоди тощо.

Уже на самому початку твору письменник зазначає, що це було одне «із більших провінційональних міст». Як уже зазначалося, започаткування й розвиток нафтової промисловості в сусідньому Бориславі спричинилися до того, що в останні роки XIX ст. населення Дрогобича почало зростати, оскільки сюди потягнулися тисячі робітників, а разом з тим різного роду шукачі долі та махіватори, спокушені примарою легкої наживи. Нечесна боротьба за нафтоносні землі та нелюдські умови праці ріпників, що раз у раз бунтували проти свавілля власників нафтових родовищ, призвели до того, що в Дрогобичі почастішали судові справи, а відтак одна за одною почали з'являтися адвокатські контори. Саме сюди приїздить молодий український правник, адвокат Євгеній Рафалович, щоб захищати права українських робітників та селян, які почувалися дискримінованими в тодішньому багатонаціональному місті, покращити їхню політичну освіту, формувати їх національну ідентичність. З твору дізнаємося, що Рафалович оселився недалеко повітового суду. Як відомо, за часів Австро-Угорської імперії суди обслуговували цілий повіт, тому для них були споруджені добротні кам'яні приміщення. Зокрема й у самому центрі Дрогобича, на початку вулиці Стрийської з'явилася велика мурована будівля повітового суду, одна з найбільших таких у Галичині (Скоп Л., Дуқан Т.). Сьогодні це корпус факультету фізики, математики, економіки та інноваційних технологій Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка на вул. Стрийській).

Так само до Дрогобича, у романі Станіслава Мюллера Рокомиша, що неподалік Заслав'я (Борислава), приїздить головний герой, а водгочас оповідач і проторип самого автора, молодий польський адвокат Генрих Фліс. Щоправда, він

опиняється у місті дещо вимушено і його мета тут зовсім інша: проходження адвокатської практики. Фліс, закоханий у єврейської міста, яких відвідав чимало, потрапивши до Рокомиша, навіть не може назвати його містом і вже з першого дня перебування робить висновок, що воно призначене для деградації і звиродніння його молоді особистості. *«Рокомиський ринок утворював величезний квадрат, видутий посередині в купу, що опадала вибоїстим бруком до бічних тротуарів, через що вони мокли в закислїм, липкїм болотї. Квадрат замикали з усіх сторїн нерівні ряди двоверхових кам'яниць і напіврозвалених, розтелепаних хаток, що кричали картатїстю тинків, привалених високими дахами, критими зчорнілим і прогнилим гонтом або ржавою бляхою. [...] З бідних єврейських крамниць, перед якими стирчали брудкі столики, заваленї виставленим на продаж товаром, бухав густий дурман тухлостї, вологи, оселедю, зливїлого масла і нафти. Той запах, змішаний з гострими випарами кїнської сечї, вимїшений копїтами з вуличним болотом в одне ядуче багно, завалював повітря нїдотною, важкою атмосферою, яка аж запирала дїх. Посерединї, на пагорбі ринку ввалилася незграбна, боката ратуша, трав'янисто-зелена, коротка та горбата, що вистрїлювала в одному розї тонкою вежею, яка розпадалася від недбалостї і підтрїмувалася дерев'яним примїтивним риштованням»* (Muller, 1976: 22–23).

Як і гостинець, ринкова площа Рокомиша пригнічує польського гостя своєю атмосферою, здається йому карикатурою, розплідником бруду і несмаку, місцем гешефтів і ошуканства, постійних конфліктів і лайки. Саме тут адвокат стане свідком перших робітничих протестів, потім страйку ріпників, а згодом їх покарання. Тому в його розумінні, на рокомиському ринку не вдасться зустріти культурних людей, бо тут не відбуваються жодні культурні події, тому викликає бажання якнайшвидше це місце перейти або обійти.

Зовсім по-іншому сприймає той самий ринок герой роману Франка, адвокат Рафалович. Отож, який недалеко центру мав *«...Гарне помешкання, верховий дїм, фронт на вулицю, довкола сад, а затильні вікна виходять на міський парк. Чудесне положення при головній вулицї, недалеко ринку і недалеко руської церкви...»* (Франко, 1979: 184). Ця руська церква, на думку Зенона Гузара (Гузар, 2008), це дрогобицька церква Святої Трійці, сьогодні собор, а в давнину костел, який українська громада Дрогобича викупила в австрійського уряду в кінці XVIII ст. під греко-католицьку церкву і школу (саме в цій школі вчився Іван Франко в 1864–1867 роках). Як і в реальному Дрогобичі, ця

церква у Франковому літературному місті знаходиться поруч головної площі та головної вулиці: «...Ринок і вулиця, що вела до церкви, були повні святочно поприбраних міщан і передміщан. Дзвони гули і грали в повітрі. Сонце сипало золотим, ще не дуже палким промінням із безхмарного неба. Від ріки, що широким луком обгинала місто з двох боків, тягло вогким холодом. Було чудово гарно, весело, привітно довкола...» (Франко, 1979: 186).

Згадку про цю ж церкву, але з її конкретною назвою, ми вже зустрічали, аналізуючи дрогибицькі локуси на сторінках роману «Борислав сміється», події якого відбуваються кільканадцять років до подій, зображених у «Перехресних стежках». Проходячи той самий відрізок вулиці біля церкви, що й Бенедь Синиця, кільканадцять років тому, адвокат Євгеній Рафалович звертає увагу на зовсім інші реалії дрогибицького міського простору: на відміну від Бенедя Синиці, недільного ранку він бачить святково вдягнених людей, чує радісний церковний дзвін і почувається «чудово гарно». Цей теплий, позитивний опис міського центру у романі Франка символізує доволі сприятливу атмосферу в тогочасному місті для того, щоб представники української інтелігенції і молодого робітничого руху могли «звити собі тут гніздо».

Натомість у романі Станіслава Мюллера функцію культурного й естетичного центру міста виконує зовсім не ринкова площа, а відділена від ринку будівлею костелу, «який радше нагадував замок, [...] довга, рівна алея, що губилася вдалині. На відміну від середмістя, вона віддавала міщанським, усталеним добробутом, без турботливим затишком заможного закутка», де «з-за старанно підстрижених акацій, які бігли рівними рядами шпалер [...] одна за другою бігли вілли, замочки і плацки, які сяяли чистотою і вражаючою свіжістю, як іграшки, щойно вийняті з коробки, перенасичені нав'язливою віденською бароковістю терас, танків, вежечок, арок і глореток» (Muller, 1976: 25-26).

Тодішня вулиця Панська в Дрогобичі, (згодом Міцкевича, а тепер Шевченка) справді вражала багатим виглядом і дуже нагадувала фрагмент великого європейського міста. Містяни ще називали її «корсом», бо тут любили прогулюватися погожими днями. Ця вулиця, «осяяна золотом осіннього сонця» трохи нагадувала Флісові Венецію, тому лише вона, точніше досить великий її відрізок, міг називатися справжньою міською вулицею. Там, де з одного боку до вулиці примикав парк, адвокату знову хотілося додати ходи, бо ж парк був занедбаний і часто там збиралися люди «у своїх справах».

Загалом у романі Мюллера адвокат Фліс часто уникає людних міських вулиць і навіть свою улюблену воліє споглядати безлюдну, згори, що свідчить про його зверхність до неосвічених містян, небажання перебувати з ними в одному просторі: «А під тою королівською ошатністю висячих садів роївся натовп. Переливався ліново, як повноводна ріка, розколисаний, плинний, змінний, гомінкий. Місцями витягувався, як змія [...], знову зменшувався, набирался в переповнені, тісні крамниці, що замикали недоступним валом усю ширину вулиці» (Muller, 1976: 27).

На відміну від адвоката Фліса, адвокат Рафалович найчастіше споглядає місто з перспективи руху пішки, бо часто ходить середмістям і околицями у справах. Хоч іноді Франко дає своєму героєві можливість поглянути на місто з перспективи «зверху», наприклад, з вікна помешкання, Рафалович бачить у місті не його урбаністичні недоліки та обмежені можливості, а навпаки, старається віднайти у ньому засоби для саморозвитку свого й інших, усяко спонукає робітників до відстоювання їх прав, вирішення важливих соціально-економічних та національних проблем, пошуків справедливості. Навіть численні невдачі у професійному й особистому житті не збивають його з раніше визначеного шляху. Натомість ошуканий подібним собі багатим кар'єристам і коханкою Генрих Фліс покидає ненависне йому місто з почуттям жалю за змарнований час і можливості.

Висновки. У художній прозі українського письменника Івана Франка, як і в польського письменника Станіслава Антонія Мюллера, чітко простежується відображення організації міського простору Дрогобича другої половини XIX – початку XX ст. та її поступової зміни, викликані процесом індустріалізації. У топоси того самого міста в обох письменників почасти вписані ті самі міські локуси, як от гостинець, міська вулиця, ринок, костел чи парк, проте в кожного з авторів вони по-різному сприймаються головними героями. Для українського адвоката Євгенія Рафаловича це простір становлення молоді української інтелігенції та робітничого руху, їх взаємодії та боротьби за справедливість, надії на влаштування щасливого подружнього життя. Для молодого адвоката Генриха Фліса, героя роману польського письменника, провінційне галицьке місто стало вмістилищем, фальші, профанації, як і для Франкового Бенедя Синиці, особистої кривди та змарнованого часу і здоров'я – у Синиці фізичного, а у Фліса морального.

У творах обох письменників місто представлено панорамно, з перспективи руху, з застосуванням усіх чуттєвих деталей, серед яких найбільш

численними є візуальні та звукові. Це дозволяє героям цих творів сприймати місто як живий організм, що росте й розвивається, по-своєму впливаючи як на життя кожного з них, так на життя містян загалом. У романі Станіслава Мюллера домінує відтворення міста згори: з сидіння брички, з вікна,

з перспективи лету птаха, що символізує зверхне ставлення представника польської інтелігенції до простих містян. Натомість в аналізованих творах Івана Франка місто здебільшого відтворене з перспективи пішої ходи, що дозволяє героєві краще пізнати його зсередини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баган О.Р. Загадки топосу і націософські інтенції у романі Івана Франка “Перехресні стежки”: До проблеми літературної географії твору. *Дивослово*. 2016. № 7-8. С. 36–41.
2. Галик В. Дрогобич та його околиці в художньо-літературній спадщині Івана Франка. *Східноєвропейський історичний вісник*. Вип. 3. 2017. С. 36–44.
3. Гузар З. Місто Івана Франка – Дрогобич: монографія. Дрогобич: Сурма С., 2008. 192 с.
4. Тимошенко Л. Дрогобич. Місто і дрогобичани. *Дрогобиччина. Вікова спадщина*: веб-сайт. URL: <https://drohobychyna.com.ua/section/sb-istoriya/naris-istoriyi-drogobicha/> (дата звернення: 25.04.2024).
5. Франко І. Борислав сміється. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. Т. 15. Київ: Наукова думка. 1978. С. 256–480.
6. Франко І. Перехресні стежки. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. – Київ: Наукова думка. 1979. Т. 20. С. 173–459.
7. Франко І. Споми́ни з моїх гімназійних часів. Зібрання творів у 50-ти т. + додаткові томи. Київ: Наукова думка. 1983. Т. 39. С. 50–54.
8. Скоп Л., Дукан Т. Цісарсько-королівський суд в Дрогобичі. *Дрогобиччина. Вікова спадщина*: веб-сайт. URL: <https://drohobychyna.com.ua/edifice/cisarsko-korolivskiy-sud/istoriya-cisarsko-korolivskogo-sudu-1889-1903rr/> (дата звернення: 25.04.2024).
9. S.A. Muller. Henryk Flis. Kraków. 1976.

REFERENCES

1. Bahan O.R. (2016) Zahadky toposu i natsiosofski intentsii u romani Ivana Franka “Perekhresni stezhky”: Do problemy literaturnoi heohrafii tvoruv [Riddles of the topos and sociosophical intentions in Ivan Franko’s novel «Crossroads»: Towards the problem of the literary geography of the work] *Dyvoslovo. zb. nauk. pr. – coll. of science papers*, 7-8. 36-41 [in Ukrainian].
2. Halyk V. (2017) Drohobych ta yoho okolytsi v khudozhno-literaturnii spadshchyni Ivana Franka [Drohobych and its surroundings in the artistic and literary heritage of Ivan Franko] *Skhidnoieuropeisky i storychnyi visnyk. zb. nauk. pr. – coll. of science papers*, 3. 36-44 [in Ukrainian].
3. Huzar Z. (2008) Misto Ivana Franka – Drohobych [The city of Ivan Franko - Drohobych] *Drohobych: vydavets Surma*. 192 44 [in Ukrainian].
4. Tymoshenko L. (2007) Drohobych. Misto i drohobychany. [Drohobych The city and Drohobych residents]. URL: <https://drohobychyna.com.ua/section/sb-istoriya/naris-istoriyi-drogobicha/> [in Ukrainian].
5. Franko I. (1978) Boryslav smietsia [Borisлав laughs] *Zibrannia tvoriv u 50-ty t. + dodatkovi tomy*. T. 15. Kyiv: Naukova dumka. S. 256–480. [in Ukrainian].
6. Franko I. . (1979) Perekhresni stezhky [Crossroads] *Zibrannia tvoriv u 50-ty t. + dodatkovi tomy*. Kyiv: Naukova dumka. T. 20. 173–459. [in Ukrainian].
7. Franko I. Spomyny z moikh himnaziinykh chasiv [Memories from my high school days] *Zibrannia tvoriv u 50-ty t. + dodatkovi tomy*. Kyiv: Naukova dumka. T. 39. 50–54. [in Ukrainian].
8. Skop L., Dukan T. Tsisarsko-korolivskiy sud v Drohobychi [Imperial-royal court in Drohobych] . URL: <https://drohobychyna.com.ua/edifice/cisarsko-korolivskiy-sud/istoriya-cisarsko-korolivskogo-sudu-1889-1903rr/> [in Ukrainian].
9. S.A. Muller (1976) Henryk Flis [Henryk Flis] *Krakow* [in Polish].